

DANIŞTAY KARARI**Danıştay Altıncı Daire Başkanlığından:****Esas No : 2026/2171****Karar No : 2026/3488****KANUN YARARINA TEMYİZ EDEN:** Danıştay Başsavcılığı - ANKARA**DAVACI** : RMA Tourism Gıda İşletmeleri AŞ**VEKİLİ** : Av. Levent Lezgin Kılınç (E-tebligat adresi)**DAVALI** : İstanbul Valiliği**VEKİLİ** : Av. Gülşen Çağ (E-tebligat adresi)**YARGILAMA SÜRECİ** :

Dava konusu istem: İstanbul ili, Beşiktaş ilçesi, Etiler Mahallesi, Dilhayat Sokak, No:18, 578 ada, 10 parsel sayılı taşınmazda bulunan yapıya ilişkin yapı kayıt belgesinin, yapının 31/12/2017 tarihinden sonra inşa edildiğinden bahisle iptal edilmesine ilişkin 13/03/2023 tarihli yazıyla bildirilen 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü işleminin, bu karar uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14/03/2023 tarihli ve 5942967 sayılı, 05/06/2023 tarihli ve 6582906 sayılı işlemlerin iptaline dair İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulü ile istinaf konusu Mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin olarak İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararın, kanun yararına temyiz edilmesi talebiyle Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren dilekçe üzerine Danıştay Başsavcılığı tarafından, "2577 sayılı Kanunun 51. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukukî sonuçlarını kaldırmaz." kuralının Danıştay Altıncı Dairesince, Anayasaya aykırılık nedeniyle iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulması; esasa ilişkin olarak da, İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulüne ve davanın süre aşımı yönünden reddine ilişkin olarak İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararın, 2577 sayılı Kanunun 51. maddesi uyarınca yürürlükteki hukuka aykırı sonucu ifade ettiğinden, kanun yararına bozulması" talep edilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarih ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararında; yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporun dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte incelenmesinden, 725 m² alan için yapı kayıt belgesinin düzenlendiği, binanın yıkılarak yeniden yapıldığına dair dosyada ve bilirkişi raporunda herhangi bir tespitin bulunmadığı, Beşiktaş Belediyesi çalışanlarınca düzenlenen 19.06.2023 tarihli yazıda da binanın tamamen yıkılmadığının tespit edildiği, bilirkişi raporunda belirtilen D alanının yapı kayıt belgesine esas alanlardan olduğu ve 31.12.2017 tarihinden sonra inşa edildiği anlaşılmış ise de bu durumun yapı kayıt belgesinin tamamının iptalini gerektirmeyeceği, bu haliyle yapı kayıt belgesinin iptali ve ilgili idarelerince işlem yapılması yolunda tesis edilen işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairesi kararının özeti: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı

kararda; parselin malikinin dava dışı Havva Zeynep Rek olduğu, yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü 02.03.2023 tarih ve 5849859 sayılı işleminin, 13/03/2023 tarih ve 5940204 sayılı işlem ekinde 31/03/2023 tarihinde Havva Zeynep Rek'e bizzat tebliğ edildiği, davacının yapı kayıt belgesine konu yapının kiracısı olduğu ve 26/07/2023 tarihinde dava açıldığı görülmekle birlikte yapıda kiracı olarak bulunması malik adına tesis edilen ve usulüne uygun olarak tebliğ edilen işlemler yönüyle yeniden dava açma süresini canlandırmayacağı, aksi durumun idari işlemlerin, belirli süre ile dava yoluna başvurulabilmesini öngören ve kamu düzenine ilişkin bulunan dava açma süreleri ile ilgili "usul" hükümlerinin uygulanabilirliğini ortadan kaldıracağı gibi bu durumun idari tasarrufların sürdürülebilirliği ilkesi ve hukuk devletinin en önemli unsurlarından olan hukuki öngörülebilirlik ve idari istikrar ilkesi ile bağdaşmayacağı, yapıya ilişkin verilmiş ve usulüne uygun olarak yapı kayıt belgesine konu yapının maliki olan Havva Zeynep Rek'e 31/03/2023 tarihinde tebliğ edilerek idari süreci tamamlanan yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin 02/03/2023 tarih ve 5849859 sayılı dava konusu işleme ve yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin işlemin bildirilmesine ilişkin üst yazı niteliğindeki 13/03/2023 tarih ve 5940204 sayılı işlem ile anılan işlemlerin uygulanmasına yönelik 14.03.2023 tarih ve 5942967 sayılı, 05.06.2023 tarih ve 6582906 sayılı işlemlere karşı yasal dava açma süresi geçirildikten çok sonra 26/07/2023 tarihinde açılan bu davanın süre aşımı nedeniyle reddi gerektiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle davalının istinaf isteminin kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISININ İSTEMİ: İstanbul ili, Beşiktaş ilçesi, Etiler Mahallesi, Dilhayat Sokak, No:18, 578 ada, 10 parsel sayılı taşınmazda bulunan yapıya ilişkin yapı kayıt belgesinin, yapının 31/12/2017 tarihinden sonra inşa edildiğinden bahisle iptal edilmesine ilişkin 13/03/2023 tarihli yazıyla bildirilen 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü işleminin, bu karar uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14/03/2023 tarihli ve 5942967 sayılı, 05/06/2023 tarihli ve 6582906 sayılı işlemlerin iptaline dair İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulü ile istinaf konusu Mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin olarak İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararın, kanun yararına temyiz edilmesi talebiyle Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren dilekçe üzerine konu incelendi:

A) KANUN YARARINA TEMYİZ BAŞVURUSUNUN HUKUKİ DEĞERLENDİRMESİ

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28 Haziran 2014 tarihli ve 29044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6545 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile değişik "Kanun Yararına Temyiz" başlıklı 51. maddesinde:

"1. İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

2. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır."

kuralına yer verilmiştir.

Kanuni süre geçtikten sonra kanun yolu başvurusunda bulunulması üzerine süre aşımı yönünden başvurunun reddedilmesi veya herhangi bir usulî sebeple kanun yolu incelemesine tabi tutulmadan kararın kesinleşmesi hallerinde kanun yolu incelemesi yapılmış olmadığından, bu kararlar kanun yararına temyiz edilebilir.

2577 sayılı Kanun'un 20/A ve 20/B maddeleri uyarınca ivedi yargılama usulü uygulanarak verilen ve istinaf kanun yoluna başvurmadan temyiz edilebilen kararlardan temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşenlerin kanun yararına temyiz edilebileceği hususunda da tereddüt bulunmamaktadır.

6545 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde, Danıştay'ın temyizen karara bağladığı iş yükünün azaltılarak Danıştay'ın içtihat mahkemesi rolünün güçlendirilmesinin amaçlandığı belirtilmiş; madde gerekçelerine ilişkin 16. maddesinde, "Maddeyle, idari yargıda istinaf kanun yolunun kabul edilmesinin zorunlu sonucu olarak kanun yararına temyiz kurumunda değişiklik yapılmaktadır. Buna göre idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar aleyhine kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilecektir" açıklamasına yer verilmiştir (Başbakanlık Kanunlar Genel Müdürlüğü'nün 12/05/2014 tarihli ve Sayı: 1853594-101-900-2165 sayılı, anılan Kanun tasarisına ilişkin gerekçeye ilişkin yazısı; TBMM, 1908'den Günümüze Tutanaklar, Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 4, Sıra Sayısı 592, s.11,16).

2577 sayılı Kanun'un "İstinaf" başlıklı 45. maddesinde, konusu otuz bir bin Türk lirasını geçmeyen; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar ile bölge idare mahkemelerinin 46. maddeye göre temyize açık olmayan kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla temyiz edilebilecek kararların gösterildiği İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesinde yer almayan konularda bölge idare mahkemelerince verilen nihai kararların kesin olduğu açıktır.

2577 sayılı Kanun'un 51/1. maddesinde yer verilen "idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar" ifadesi ile, idare ve vergi mahkemelerince verildiği anda kesin olan kararlar ile bölge idare mahkemelerinin ilk derece mahkemelerinin istinaf yolu açık kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine 2577 sayılı Kanunun 46. maddesinde gösterilmeyen konularda istinaf incelemesi sonucunda verdikleri kesin (temyiz yolu kapalı) kararları; "istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlar" ifadesiyle de, ilk derece idare ve vergi mahkemelerince verilip istinaf kanun yolu açık olduğu halde taraflarca süresinde istinaf kanun yoluna başvurulmaması sebebiyle kesinleşen kararlar ile istinaf incelemesinden sonra temyiz kanun yolu açık olduğu halde taraflarca süresi içinde temyiz kanun yoluna başvurulmaması sebebiyle temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş bulunan bölge idare mahkemesi kararlarının anlaşılması gerekmektedir.

Bu itibarla, 2577 sayılı Kanun'un 51. maddesine göre kanun yararına temyiz; istinaf veya temyiz kanun yolları kapalı olduğu için kesinleşmiş ya da istinaf veya temyiz kanun yolları açık olduğu halde taraflardan hiçbirinin süresi içinde istinaf veya temyiz yoluna başvurmaması sebebiyle kesinleşmiş olan idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı başvurulabilen olağanüstü bir kanun yolu olup, bu kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenlerin kanun yararına temyiz edilmesi

mümkündür.

B) KANUN YARARINA TEMYİZİN KONUSU

İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararıyla; 725 m² alan için yapı kayıt belgesinin düzenlendiği, binanın yıkılarak yeniden yapıldığına dair dosyada ve yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda herhangi bir tespitin bulunmadığı, Beşiktaş Belediyesi tarafından düzenlenen 19/06/2023 tarihli yazıda da binanın tamamen yıkılmadığının tespit edildiği, bilirkişi raporunda belirtilen (D) alanının yapı kayıt belgesine esas alanlardan olduğu ve 31/12/2017 tarihinden sonra inşa edildiği anlaşılmış ise de, bu durumun yapı kayıt belgesinin tamamının iptalini gerektirmeyeceği, bu haliyle yapı kayıt belgesinin iptali ve ilgili idarelerince işlem yapılması yolunda tesis edilen işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle verilen iptal kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararıyla uyumsuzlukta, taşınmazın malikinin dava dışı Havva Zeynep Rek olduğu, yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı işleminin, 13/03/2023 tarihli ve 5940204 sayılı işlem ekinde 31/03/2023 tarihinde bu kişiye bizzat tebliğ edildiği, usulüne uygun tebliğ edilerek idari süreci tamamlanan yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin işlemlere karşı yapıda kiracı olarak bulunan davacı tarafından yasal dava açma süresi geçirildikten çok sonra 26/07/2023 tarihinde açılan bu davanın süre aşımı nedeniyle reddi gerektiğinden, dava konusu işlemin iptali yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın süre aşımı yönünden reddine kesin olarak karar verilmiş; bu karara karşı davacı vekili tarafından kanun yararına temyiz başvurusu yapılmıştır.

C) BAŞVURUNUN ESASINA YÖNELİK HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinde; "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyumsuzluklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir" şeklinde düzenlenmiştir. Bu hak ile bağlantılı olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde de, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın 125. maddesinin 3. fıkrasında, idari işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin, yazılı bildirim tarihinden başlayacağı kurala bağlanmış, "Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" başlıklı 141. maddesinde ise, davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının, yargının görevi olduğu amir hükmünü haizdir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinin 1. fıkrasına göre, Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemelerinin, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapacağı kurala bağlanmıştır.

Hukuk genel ilkelerinden olan ve adil yargılanma hakkının uzantısı olarak "Hukuki Dinlenilme Hakkı", 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesinde; davanın taraflarının kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahip oldukları, bu hakkın, yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını, açıklama ve ispat hakkını, mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak

gereçlendirilmesini içerdği şekilde ifadesini bulmuştur.

Etkili başvuru hakkı, Anayasa Mahkemesi tarafından, anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkanı sağlanması olarak tanımlanmıştır (AYM, Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47). Bunun için sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması, bir başka söyleyişle başarı şansı sunması gerekir (AYM, Hakan Buzhane [GK], B. No: 2019/1278, 4/7/2024, § 14).

Dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi ve davaların birtakım usul kurallarına tabi kılınması Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olup, bu durum tek başına hak arama özgürlüğü ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Hukuki belirlilik ilkesi, hukuk kurallarının açık, net, öngörülebilir olmasını, yargı kararlarının; hangi usul işleminin hangi hukuki sonucu doğurduğunu göstermesi, sürelerin hangi tarihten itibaren ve hangi nedenle işlemeye başladığını açıklamasını, mahkemenin hangi hukuki silsile içinde sonuca ulaştığını ortaya koymasını gerektirir.

Bu itibarla, usul kuralları tarafların hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının güvencesini oluşturduğundan, mahkemelerin bu kuralları uygularken kanunun öngördüğü sıra, sistematik ve zorunluluk çerçevesinde kalmaları, yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi usullerin bir takdir meselesi değil yargısal bir zorunluluk olmaları nedeniyle kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olunmaması için usule ilişkin ön meselelerin kararlarda açık ve denetlenebilir biçimde tartışılması gerekmektedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesinde;

"1. İdari davalar, Danıştay idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

2. Dilekçelerde;

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya ünvanları ve adresleri,

b) Davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller,

c) Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,

d) Vergi, resim, harç benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar,

e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası,

Gösterilir.

3. Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur" hükmü getirilmiş;

2577 sayılı Kanun'un 5. (Değişik: 10/06/1994-4001/3 md.) maddesinde;

"1. Her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava açılabilir.

2. Birden fazla şahsın müşterek dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir" hükmüne;

"Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme" başlıklı 14. maddesinin (g) bendinde, dilekçelerin 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıklarının inceleneceği hükmüne, 15. maddesinin (d) bendinde; 14. maddenin 3/g bendinde yazılı halde otuz gün içinde 3 ve 5 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak üzere dilekçelerin reddine karar verileceği kuralına yer verilmiştir.

Aynı Kanun'un "Dava Açma Süresi" başlıklı 7. maddesinin 1. fıkrasında, dava açma süresinin, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde idare mahkemelerinde altmış gün olduğu; "Sürelerle ilgili genel esaslar" başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında, sürelerin tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacağı hükme bağlanmıştır.

D) MADDİ OLAYIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dosyadaki belgeler ve UYAP kayıtlarının incelenmesinden, davacı tarafından taşınmaz için alınan 04/01/2019 tarihli ve V5MCJ165 belge numaralı yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlem ile İstanbul Valiliği'nin 6582906 sayılı işlemi ve Beşiktaş Belediyesince tanzim edilen 0049 sayılı yapı tatil tutanağının iptali istemiyle 09/05/2023 tarihinde açılan ilk davada; İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 13/07/2023 tarihli ve E:2023/1150, K:2023/1720 sayılı kararıyla 2577 sayılı Kanun'un 3. ve 5. maddeleri hükümlerine uygun bulunmadığı gerekçesiyle aynı Kanun'un 15. maddesinin 1. fıkrasının d) bendi uyarınca Yapı Tatil Tutanağına ayrı, diğer işlemlere karşı ayrı olmak üzere ve iptali istenen işlemlerin tarih ve sayısı da, tereddüde yer vermeyecek biçimde açıkça belirtilip işlemler eklenmek suretiyle yeniden dava açılmak üzere dava dilekçesinin reddine karar verildiği;

Dilekçe ret kararı üzerine yasal süresi içinde davacı tarafından verilen 26/07/2023 tarihli yenileme dilekçesiyle İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 2023/1710 esasına kayıtlı dava ile yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin 13/03/2023 tarihli yazıyla bildirilen davalı idarenin 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı işleminin, bu iptal kararı uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14/03/2023 tarihli ve 5942967 sayılı, 05/06/2023 tarihli ve 6582906 sayılı işlemlerin iptalinin talep edildiği, dava konusu işlemlerin iptaline ilişkin İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararının istinaf yoluyla kaldırılması istemli başvuru üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kanun yararına bozma istemine konu kararla; taşınmazın malikinin dava dışı Havva Zeynep Rek olduğu, yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı işleminin 13/03/2023 tarihli ve 5940204 sayılı işlem ekinde 31/03/2023 tarihinde Havva Zeynep Rek'e bizzat tebliğ edilerek idari süreci tamamlanan yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı dava konusu işleme ve yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin işlemin bildirilmesine ilişkin üst yazı niteliğindeki 13/03/2023 tarihli ve 5940204 sayılı işlem ile anılan işlemlerin uygulanmasına yönelik 14/03/2023 tarihli ve 5942967 sayılı, 05/06/2023 tarihli ve 6582906 sayılı işlemlere karşı yasal dava açma süresi geçirildikten çok sonra 26/07/2023 tarihinde açılan davada süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediğinden kaldırılmasına, davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verildiği;

Davacının dilekçe ret kararı üzerine yenilenen diğer davasının da İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin E:2023/1709 sayılı dosyasına kaydedildiği, UYAP kayıtları ile Danıştay Dördüncü Dairesi'nin E:2025/2467 sayılı dosyasının incelenmesinden; bu davada, taşınmaz hakkında düzenlenen 19/06/2023 tarihli ve 0049 sayılı yapı tatil tutanağı ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu

uyarınca toplam 6.224.901,52 TL idari para cezası verilmesine dair 06/07/2023 tarihli ve 2023/300 nolu belediye encümeni kararının ve ekinde yer alan 17/07/2023 tarihli ve 5.845.224,70 TL bedelli tahakkuk fişi ile yine 17/07/2023 tarihli ve 379.676,82 TL bedelli tahakkuk fişinin, yine davalı idare tarafından düzenlenen 06/07/2023 tarihli ve 2023/301 nolu yıkım kararının iptalinin istendiği; dava konusu işlemlerin iptaline ilişkin İstanbul 7. İdare Mahkemesi'nin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1709, K:2024/1136 sayılı kararına yönelik istinaf talebinin kısmen kabulüne, dava konusu taşınmaz için düzenlenen yapı tatil tutanağı ve taşınmazın yıkımına ilişkin belediye encümeni kararının iptaline ilişkin kararının kaldırılmasına, anılan kısımlar yönünden davanın reddine, kararın; idari para cezasına ilişkin belediye encümeni kararı ve tahakkuk fişlerine ilişkin kısmı yönünden ise istinaf talebinin reddine ilişkin İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi'nin 27/02/2025 tarihli ve E:2024/2272, K:2025/485 sayılı kararının temyiz aşamasında Danıştay Dördüncü Dairesi'nin E:2025/2467 sayılı dosyasında derdest olduğu anlaşılmaktadır.

Dilekçe ret kararları; davanın görülme şartlarını doğrudan etkileyen, usul hükümlerine ilişkin ön mesele niteliğinde olduğundan bu kararın hukuki sonuçları gözetilmeksizin verilen kararlar açık ve ağır usul sakatlığı içerir mahiyette, yargılamanın sıhhatini ortadan kaldıran usul hatası oluşturarak, tarafların dinlenme hakkı ile Anayasa'nın 141. maddesinin 3. fıkrasında güvence altına alınan gerekçeli karar ilkesine aykırılık oluşturur. 2577 sayılı Kanun'un 24. maddesinin 1. fıkrasının e) bendinde ifade edilen kararların dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesine yer verilmesi zorunluluğunun ihlal edilmesi ve 6100 sayılı Kanun'un 197. maddesinde düzenlenen hükmün dayandığı maddi ve hukuki sebeplerin gösterilmesine ilişkin benzer düzenleme göz önünde tutulduğunda karar sadece hatalı değil aynı zamanda gerekçesizlik nedeniyle de denetime elverişsiz bir durum oluşturur. Usule ilişkin zorunlu bir ön mesele çözümlenmeden esasa girilmesi yargılamanın temel prensiplerine aykırıdır.

Öte yandan, usule aykırı şekilde verilen süre aşımı kararlarının aynı hukuki ilişkiye dayalı ve dava ile bağlantılı bulunan diğer davalara da gerekçe yapılacağından, tartışmalı ve hukuki temeli açıklanmamış kararlar başka bir yargılamaya dayanak teşkil ederek zincirleme hak kaybına neden olan ağır usul sakatlığı yaratmaktadır.

Dava konusu olayda, davacı tarafından yapı kayıt belgesinin ve yapı tatil tutanağının iptali istemiyle 09/05/2023 tarihinde açılan ilk davanın 2577 sayılı Kanun'un 3. ve 5. maddeleri hükümlerine uygun bulunmadığı gerekçesiyle aynı Kanunun 15. maddesinin 1. fıkrasının d) bendi uyarınca İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 13/07/2023 tarihli ve E:2023/1150, K:2023/1720 sayılı kararıyla dava dilekçesinin reddine karar verilmesi üzerine davacı tarafından 26/07/2023 tarihinde süresinde verilen yenileme dilekçesiyle davanın yenilediği; yapı kayıt belgesinin iptaline ilişkin İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü 02/03/2023 tarihli ve 5849859 sayılı işleminin 13/03/2023 tarihli ve 5940204 sayılı işlem ekinde 31/03/2023 tarihinde taşınmazın maliki olan Havva Zeynep Rek'e bizzat tebliğ edildiği, kiracı olan davacı tarafından anılan işlemin iptali istemiyle tebliğ tarihinden itibaren altmış günlük dava açma süre içerisinde, 09/05/2023 tarihinde açılan bu davanın süresinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uyuşmazlıkta, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince, davacının ilk dava açma tarihi olan 09/05/2023 tarihinin esas alınması ve buna göre davanın süresinde kabul edilmesi gerekirken, ilk derece mahkemesi tarafından verilmiş bulunan dilekçe ret kararının hukuki varlığı, sonuçları ve davaya etkisi tartışılmadan dilekçenin yenilendiği tarih olan 26/07/2023 tarihi esas alınarak dava süre aşımı nedeniyle reddedilmiştir.

E) ANAYASAYA AYKIRILIK SORUNU

2577 sayılı Kanun'un "Kanun yararına temyiz" başlıklı 51. maddesinin 2. fıkrasında;

“(Değişik: 05/04/1990-3622/20 md.) Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mercii kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.” kuralı yer almaktadır.

2577 sayılı Kanun'un mevcut 51. maddesinin 2. fıkrasına göre, Danıştay, kanun yararına temyiz incelemesi sonucunda, önüne gelen kesin hükmün yürürlükteki hukuka aykırı olduğunu tespit etse dahi verilen bozma kararı, bozulan kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmayacak, bozma kararı lehine olan taraf, uyumsuzluğa ilişkin herhangi bir talepte bulunamayacaktır.

Kanunda ifade edilen “Yürürlükteki hukuk” kavramı; yazılı hukuk kurallarının yanında hukukun genel ilkelerini ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülükleri kapsayan geniş bir kavram olarak görülmektedir. Yürürlükteki hukuk, maddi hukuk kuralları gibi usul hükümlerini de kapsar. Yasa koyucu tarafından, kanun yararına temyiz incelemesi yolu ile karardaki maddi olaya yürürlükteki hukukun uygulanışında yanlışlık olup olmadığı ile sınırlı olarak denetim yapılmak suretiyle kesin hükmün bozulmasına imkan tanınmıştır. Ancak bu bozma kararı bir anlamda sadece hukuksal bir düzeltme olup, somut davanın sonucunu etkilememektedir.

Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (AYM, Filiz Fırat, B.No:2014/10305 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması mahkeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hale getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde mahkeme hakkı da anlamını yitirecektir (AYM, Mustafa Ekşi, B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse, adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (AYM, Arman Mazman, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

Adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan kesin hükme saygı ilkesi, kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle bireylere tanınan statüye (hak ve borçlara) hukuk düzenince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesini gerekli kılar. Bunun sonucu olarak mahkemeler aynı konuda aynı dava sebebine dayanarak aynı taraflar, hakkında verilmiş olan hüküm ile bağlıdır. Kesin hükmün dokunulmazlığı ilkesi mutlak değildir. Bazı istisnai durumlarda kesin hükme müdahale edilmesine hukuk sistemleri cevaz verebilir. Nitekim usul hukukunda sınırlı hallerde uygulanmak üzere buna yönelik bazı müesseseler (hükmün tazvihi, tashihi, tamamlanması, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına temyiz) öngörülmüştür. Bunun dışındaki müdahalelerin olağan yargısal süreçteki gibi deliller yeniden değerlendirilerek kesin hükmün esastan yeniden incelenmesi sonucunu doğurmaması gerekir (AYM, Mustafa Altın, B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 63).

Anayasa Mahkemesi, kesinleşmiş mahkeme kararının yok hükmünde kabul edilerek icra edilmemesi meselesiyle ilgili olarak yaptığı değerlendirmede, kesin ve bağlayıcı olan mahkeme kararının taraflardan biri açısından işlevsiz hale getirilmesinin adil yargılanma hakkını zedeleyeceğini ancak her somut olayın koşullarında değerlendirileceği üzere uyulması beklenen kesin hükmün de hukukun temel esaslarına, hakkaniyet ve adalet ilkelerine aykırı verilmemesi gerektiğini belirtmiştir (AYM, Remzi Saldıray, B. No: 2016/2377, 24/2/2021, § 44). Aksi durumda kesinleşmiş mahkeme kararlarının sürekli sorgulanarak hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri

zedelenecek, bireylerin hukuk sistemine olan güvenleri sarsılabilecektir (AYM, Mustafa Altın, B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 64).

Bununla birlikte, kesinleşmiş bir mahkeme kararına müdahaleyi gerekli kılan önemli ve zorlayıcı koşulların varlığının somut gerekçelerle ortaya konulması halinde, örneğin kararın hukukun temel ilkelerine açıkça aykırı verilmiş olması gibi hallerde kesin hükme müdahale edilmesi için söz konusu istisnai koşulların uygulanabilmesine yönelik kanunla usule ilişkin müesseselerin oluşturulmasının da gerekli olduğu açıktır. Başka bir ifadeyle, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin bir gereği olarak kesin hükmün ortadan kaldırılmasının şartlarının ve usullerinin kanunda açıkça düzenlenmesi zorunludur. Bu bağlamda hangi süre içinde bu yola başvurulabileceği kanunda tereddüte mahal bırakmayacak bir şekilde gösterilmeli ve söz konusu süre, makulün ötesine geçmemelidir (AYM, Mustafa Altın, B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 65).

Kanun yararına temyiz yolunda verilen kararların, içtihadı birleştirme kararlarından farklı olarak derece mahkemeleri yönünden bağlayıcılığı da bulunmamaktadır. Bu nedenle, bozma kararı ile bir taraftan yürürlükteki hukuka aykırı bulunarak bozulan kararın diğer taraftan davanın tarafları bakımından hukuki sonuç doğurmamasının öngörülmesi adil yargılanma ilkesine aykırı olup adalete aykırı sonuçların doğmasına neden olmaktadır.

Örneğin, yargı mercilerinin aynı konudaki uyumsuzluklarda farklı sonuçlara ulaşarak farklı kararlar vermesi ve bu davalarda verilen kararların temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmesi durumunda, diğer davada aleyhine karar verilen tarafın kanun yararına temyiz istemi yerinde görülerek kararın verilmesinden kısa bir süre sonra karar bozulsa dahi, bu davacının hakkının yerine getirilmesi mümkün olamayacaktır. Anayasa Mahkemesince verilen bir kararda, aynı maddi olaya ilişkin olarak farklı kararlar verilmesinin yargılamanın hakkaniyetini zedelediği belirtilerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Bölge idare mahkemelerinin verdiği kararların sadece sınırlı bir bölümünün Danıştay'da temyiz incelemesine açık olduğu ve çoğunlukla bölge idare mahkemelerinin kararlarının istinaf aşamasında kesinleştiği düşünüldüğünde, istinaf yargılamalarında içtihat birliğinin sağlanmasının zorlaştığı ve bölge idare mahkemelerinden içtihat farklılığına sebep olacak nitelikte kararlar çıktığı ... sorunun, sonuç itibarı ile yargı düzeninde hukuk birliği ve içtihat birliği sorunu olduğu (Mehmet ÜNLÜÇAY, 147.Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 12 Mayıs 2015, s.8) idari istinaf sistemi faaliyete geçmeden önce ifade edilmiştir.

Her yargı düzeninin başında bir yüksek mahkemenin bulunması ve yüksek mahkemenin -idari yargı özelinde Danıştay'ın- yargısal gözetim ve denetim yetkisini kullanarak bu yargı düzeninin işlerliğini, tutarlılığını, hukuk birliği ve içtihat birliğini sağlamasının bir zorunluluk olduğu (ÜNLÜÇAY, s.9) gibi hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

Kanun yararına bozma kararının hükmün sonuçlarına etkili olmamasının Danıştay'ın bir içtihat mahkemesi olma vasfını geliştirecek nitelikte bir tedbir olmadığı da açıktır. Zira bu durum içtihadın gelişmesi ve çeşitlenmesine hizmet etmeyeceği gibi içtihadın kısır bir alana hapsolmesine de neden olabilir. Dolayısıyla gerek söz konusu anayasal amaçlar gerekse yargı düzeninin işlerliğini, tutarlılığını, hukuk birliği ve içtihat birliğini sağlamakla görevli temyiz mercisinin içtihat mahkemesi olma özelliğinin güçlendirilmesi bakımından kanun yararına temyiz aşamasında da hükmün denetlenmesini talep etme ve bu kararın sonuçlarından hukuken yararlanma hakkının öngörülmesi mümkün ve gereklidir. Kanun yararına temyiz yoluna başvurulması sonucu verilen kararın hukuki sonuç doğurmasının kabul edilmesi halinde, hem Anayasa Mahkemesine yapılacak bireysel başvuruların sayısı azalabilecek, hem de Danıştay'ın içtihat mahkemesi olma rolünün güçlendirilmesi hedefinin gerçekleştirilmesine katkı sağlanmış olacaktır.

Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir

uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurusunu engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hale getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (AYM, Özkan Şen, B. No: 2012/791, 07/11/2013, § 52).

"... dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkansız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki, öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerekir (AYM, Şener Berçin, B. No: 2013/5516, 22/01/2015, § 55).

AYM mahkeme hakkının (Berrin Baran Eker [GK], B. No:2018/23568, § 54) sadece ilk derece mahkemesine başvurmayı değil, temyiz yoluna da başvurabilmeyi kapsadığını kabul eder. Demokratik bir toplumda vazgeçilmez bir hak niteliğindeki adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkeme hakkı, uyuşmazlığın bir mahkeme önüne getirilebilmesini, dava konusu uyuşmazlığa ilişkin esaslı iddia ve savunmaların yargı merciince incelenerek değerlendirilmesini ve bir karara bağlanmasını, ayrıca verilen kararın icra edilmesini gerektirir. Buna göre mahkeme hakkı; mahkemeye erişim hakkı, karar hakkı ve kararın icrası haklarını içerir.

Kanun yararına bozma müessesesi Ceza Hukuku bakımından, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesinde de düzenlenmiş olup, anılan kanunun 309. maddesinde;

"(1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

...

(4) Bozma nedenleri:

a) 223 üncü maddede tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hâkim veya mahkeme, gerekli inceleme ve araştırma sonucundâ'yeniden karar verir.

b) Mahkumiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise, karar veren hâkim veya mahkemece yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

c) Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise, aleyhte sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.

d) Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

(5) Bu madde uyarınca verilen bozma kararına karşı direnilemez." hükmüne yer verildiği,

Kanun yararına bozma kararının aleyhe olmamak üzere hüküm ve sonuç doğurmasına imkan tanındığı görülmektedir.

Hukuk muhakemeleri usulüne egemen olan ilkeler 6100 sayılı Kanun'da Tasarruf İlkesi (m.24) ve Taraflarca Getirilme İlkesi (m.25) olarak yansımıştır. Hakimin, iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyememe ve karara bağlayamaması, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri dava konusu hakkında, dava açıldıktan sonra da tasarruf yetkisinin devam etmesi olan "Tasarruf İlkesi" ile kanunda öngörülen istisnalar dışında, hakimin, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate alamama, onları

hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamama ve kendiliğinden delil toplayamama yasağı olarak ifadesini bulan "Taraflarca Getirilme İlkesi" nedeniyle idari yargılamaya usulündeki hakimnin/mahkemenin "Re'sen Araştırma İlkesi'ne dayanan yetkisinin bulunmasıyla yargılama usulleri esaslı şekilde ayrılmakta, kanun yararına temyiz incelemesi sırasında hakimnin/mahkemenin yargılamadaki hataların durumu da farklılık göstermektedir.

Bu itibarla, İdari Yargılama Usulü re'sen yargılama ilkesi yönünden Ceza Yargılaması Usulü ile benzeşmektedir. Bu sebeptir ki, kanun yararına temyiz konusunun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309 ve 310. maddeleriyle düzenlenen kanun yararına bozma ile kıyaslanarak düzenleme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Ceza yargılamasında olduğu gibi idari yargılamada da kararların sonuçları, kamu düzenini ilgilendirmektedir.

Hem idari yargılama usulünde, hem de ceza muhakemesi yargılama usulünde re'sen araştırma ilkesinin hakim olduğu, idari yargılama hukukuna konu davaların sonuçlarının ceza yargılaması hukukuna ilişkin davalara göre daha önemsiz veya daha az zarar doğurucu nitelikte olduğunu kabul için hukuki bir gerekçe bulunmadığı; idari yargıda, hukukun uygulanışındaki yanlışlıkları göstermek ve böylece mahkeme kararları arasındaki aykırılık sorununun giderilerek içtihat birliğinin sağlanması gibi başka bir sorunu çözmek amacı ile de olsa bir işlemin hukuka uygun olup olmadığı ve bu işleme ilişkin davanın usul kurallarına uygun olarak açılıp açılmadığı incelenerek bir yargı kararı verilmiş ise, kanun yararına temyizinde sadece içtihat birliği sağlama amacı taşımasına özgülenmesi, mahkeme hakkı kapsamındaki davanın taraflarını koruması amacına hizmet etmemesi nedeniyle, niteliği bakımından hukuka aykırılığın hukuk düzeninde varlığını sürdürmesi sorunu ortaya çıktığı ve yargılamada hakkaniyetin bariz şekilde zedelendiğinin tespit edildiği durumlarda, kanun yararına temyizinde taraflar bakımından hukuki sonuçlar doğurması gerekmektedir.

Özellikle temel hak ve özgürlükleri (mülkiyet hakkı, çalışma hürriyeti gibi) doğrudan etkileyen idari yargı kararlarında, bozmanın sonuç doğurmaması, bireyi telafisi imkansız zararlarla baş başa bırakacak, hak ihlaline yol açacaktır.

Hukuk devleti, kişilere hukuk güvenliği sağlamalıdır; ancak bu güvenlik, "hukuka aykırı bir işleme güvenmek", "yürürlükteki hukuka, hakkaniyet ve adalet ilkelerine aykırı verilen adil yargılanma hakkının ihlal eden bir mahkeme kararına güvenmek" şeklinde yorumlanmamalıdır. Hukuka aykırılığı saptanan, özellikle taraf haklarının zedelendiği ve bozma kararının somut bir hak ihlalini tespit ettiği durumlarda, bir işlemin ayakta tutulması, yargı kararının etkisini sürdürmesi, hukuk düzeninin kendisiyle çelişmesi anlamına gelir. Bu nedenle hukuka aykırılığı açıkça ortaya konulan kararın en azından taraflar bakımından sonuç doğurması, hak ihlalini ortadan kaldırılması gerekir.

Kanun yararına bozmanın temel amacı, içtihat birliğini sağlamak, yanlış uygulamaların tekrarını önlemektir. Ancak kesinleşmiş kararın sonuçlarının korunması, aynı hukuki konuda, uyumsuzluk özelinde olduğu gibi kişinin açtığı davanın dilekçe ret kararı üzerine süresinde iki ayrı dava şeklinde görülme aşamasında, birisinin davanın süre aşımı yönünden reddi, diğerinin ise esasına yönelik incelenmenin yapıldığı durumda, hukuka aykırı olduğu kabul edilen iki farklı sonuç ortaya çıkabilir. Kanun yararına bozmanın ileriye dönük etkisiyle sınırlı tutulması, aynı durumda bulunan kişiler arasında eşitsizlik doğuracağı ve hatta uyumsuzlukta ortaya çıkan şekilde aynı kişinin dilekçe ret üzerine yenilenen davalarında hukuken izah edilemeyecek bir sonuçla karşılaşılabilir. Aynı hukuki meseleye ilişkin karar, bozma kararından sonra görülen davalarda taraflar lehine sonuçlanırken, daha önce kesinleşen davalarda aynı hukuki hata nedeniyle mağdur olan kişi, bu hatanın sonuçlarıyla yaşamaya devam etmekte, davacı özelinde hukuki hataya dayalı yargılamayı sonlandıran kesin karar hukuki varlığını sürdürürken, diğer

dosyasında ise uyusmazlığın esası incelenmektedir.

Kanun yararına bozma kararının mahkemece benimsenerek uygulandığı durumlarda, davası henüz kesinleşmemiş bir kişi bozma kararından yararlanırken; kararı kesinleşmiş ancak kanun yararına bozma kararı ile "haklılığı" tescillenmiş kişinin bu haksızlığa katlanmak zorunda kalması, kanun önünden eşitlik ilkesini zedeler. Davacı açısından tek dilekçe ile açılıp iki ayrı dava haline gelen durumda, davaların birinde verilen kesin nitelik taşıyan davayı süre aşımı nedeniyle reddeden hatalı kararın varlığının tespiti, kişi yönünden etkisinin devam ederken esası incelenen diğer davasının görülmeye devam etmesi, hukuk devletinde kabul edilebilecek bir duruma karşılık gelmez.

Somut olayda olduğu gibi davacının uyusmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyusmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek hakkında mahrum kalacağından, kesin hükmün dokunulmazlığı ilkesinin mutlak olarak yorumlamak ve kesinleşmiş bir mahkeme kararına müdahaleyi gerekli kılan yürürlükteki hukuk aykırı adil yargılanma hakkını ihlal eden önemli durumların varlığının tespit edilmesi halinde, kesin hükme istisnai olarak müdahale edilebilecektir.

E) SONUÇ

Yukarıdaki açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde, davanın süre aşımı nedeniyle reddine yönelik verilen ve kanun yararına temyize konu edilen kararın; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun süreye ilişkin hükümleri kapsamında yapılacak olağanüstü kanun yolu incelemesi neticesinde dava dairesi tarafından hukuka aykırı bulunarak kaldırılmış olsa bile, süre aşımı nedeniyle ret ile sonlanan yargılamanın, kaldığı yerden devamına imkan sağlamaması sebebiyle 2577 sayılı Kanunun 51. maddesinin 2. fıkrasında, yer verilen "Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz" şeklindeki hükmün, hak arama hürriyeti ve bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına ilişkin Anayasanın 36. maddesine, 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine ve 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılık taşıdığından anılan hükmün iptali için Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanunun 51. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz." kuralının Danıştay Altıncı Dairesince, Anayasaya aykırılık nedeniyle iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulması; esasa ilişkin olarak da, İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulüne ve davanın süre aşımı yönünden reddine ilişkin olarak İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararın, 2577 sayılı Kanunun 51. maddesi uyarınca yürürlükteki hukuka aykırı sonucu ifade ettiğinden, kanun yararına bozulması talep olunur.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ KAZIM BAL'IN DÜŞÜNCESİ: Davanın süre aşımı nedeniyle reddine yönelik verilen ve kanun yararına temyize konu edilen kararın; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun süreye ilişkin hükümleri kapsamında yapılacak olağanüstü kanun yolu incelemesi neticesinde dava dairesi tarafından hukuka aykırı bulunarak kaldırılmış olsa bile, süre aşımı nedeniyle ret ile sonlanan yargılamanın, kaldığı yerden devamına imkan sağlamaması sebebiyle 2577 sayılı Kanunun 51. maddesinin 2. fıkrasında, yer verilen "Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz" şeklindeki hükmün, hak arama hürriyeti ve bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına ilişkin Anayasanın 36. maddesine, 2.

maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık taşıdığından anılan hükmün iptali için Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının uygun olacağı, İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarihli ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulü, idare mahkemesi kararının kaldırılması, davanın süre aşımı nedeniyle reddi yolunda İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince verilen 21/01/2025 tarihli ve E:2024/2685, K:2025/203 sayılı kararın, 2577 sayılı Kanunun 51. maddesi uyarınca yürürlükteki hukuka aykırı sonucu ifade ettiğinden kanun yararına bozulmasına karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince, Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

2577 sayılı Kanunun 51. maddesinin 2. fıkrasında, yer verilen "Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz" şeklindeki hükmün iptali istemiyle Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulması istemi yerinde görülmemiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

MADDİ OLAY: Dosyanın incelenmesinden;

1-İstanbul ili, Beşiktaş ilçesi, Etiler Mahallesi, 578 ada, 10 sayılı parselde bulunan yapıya parsel malikinin başvurusu üzerine düzenlenen 04/01/2019 tarih ve V5MCJ165 sayılı yapı kayıt belgesinin yapılan bir şikayet üzerine İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün 02.03.2023 tarih ve 5849859 sayılı işlemi ile iptal edilerek bildirimine dair 13.03.2023 tarihli yazının **31/03/2023 tarihinde tebliğ edildiği,**

2- Bu iptal kararı uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14.03.2023 tarih ve 5942967 sayılı, 05.06.2023 tarih ve 6582906 sayılı yazıların ilgili idarelere bildirildiği,

3- Dava konusu yapının kiracısı olan davacı tarafından, **09/05/2023 tarihinde** 04/01/2019 tarih ve V5MCJ165 belge numaralı yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlem ile İstanbul Valiliğinin 6582906 sayılı işlemi ve Beşiktaş Belediye Başkanlığınca tanzim edilen 0049 sayılı yapı tatil tutanağının iptali istemiyle, İstanbul 7. İdare Mahkemesinde açılan davada 13/07/2023 tarih ve E:2023/1150 K:2023/1720 sayılı kararı ile yapı kayıt belgesine ilişkin ayrı, yapı tatil tutanağına karşı ayrı bir dilekçeyle dava açılması gerektiği gerekçesiyle dilekçenin reddine karar verildiği,

4- Davacı tarafından bu defa **26/07/2023 tarihinde** İstanbul 7. İdare Mahkemesinin yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin 13.03.2023 tarihli yazıyla bildirilen davalı idarenin 02.03.2023 tarih ve 5849859 sayılı işleminin, bu iptal kararı uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14.03.2023 tarih ve 5942967 sayılı, 05.06.2023 tarih ve 6582906 sayılı işlemlerin iptali istemiyle E:2023/1710 sayılı dosyasında ayrı, 19.06.2023 tarihli, 0049 sayılı yapı tatil tutanağı ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu uyarınca toplam 6.224.901,52-TL idari para cezası verilmesine dair 06.07.2023 tarihli 2023/300 sayılı belediye encümeni kararının ve ekinde yer alan 17.07.2023 tarihli 5.845.224,70-TL bedelli tahakkuk fişi ile yine 17.07.2023 tarihli 379.676,82-TL bedelli tahakkuk fişinin, yine davalı idare tarafından düzenlenen 06.07.2023 tarih ve 2023/301 sayılı yıkım kararının iptali istemiyle E:2023/1709 sayılı dava dosyasında ayrı iki dava açıldığı,

5- İstanbul 7. İdare Mahkemesinin E:2023/1710 sayılı dosyasında, 05/06/2024 tarih ve

K:2024/1137 sayılı kararı ile yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin 13.03.2023 tarihli yazıyla bildirilen davalı idarenin 02.03.2023 tarih ve 5849859 sayılı işleminin, bu iptal kararı uyarınca ilgili idarelerince işlem yapılmasının bildirilmesine dair 14.03.2023 tarih ve 5942967 sayılı, 05.06.2023 tarih ve 6582906 sayılı işlemlerin iptaline karar verildiği,

6- İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdare Dava Dairesinin 21/01/20255 tarih ve E:2024/2685 K:2025/203 sayılı kararı ile İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarih ve E:2023/1710, K:2024/1137 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulüne, anılan kararın kaldırılmasına, davanın süre aşımı nedeniyle reddine **kesin olarak** karar verildiği,

7- İstanbul 7. İdare Mahkemesinin E:2023/1709 sayılı dosyasında 05/06/2024 tarih ve K:2024/1136 sayılı kararı ile de 19.06.2023 tarihli, 0049 sayılı yapı tatil tutanağı ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu uyarınca toplam 6.224.901,52-TL idari para cezası verilmesine dair 06.07.2023 tarihli 2023/300 sayılı belediye encümeni kararının ve ekinde yer alan 17.07.2023 tarihli 5.845.224,70-TL bedelli tahakkuk fişi ile yine 17.07.2023 tarihli 379.676,82-TL bedelli tahakkuk fişinin, yine davalı idare tarafından düzenlenen 06.07.2023 tarih ve 2023/301 sayılı yıkım kararının iptaline karar verildiği,

8- İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 4. İdare Dava Dairesinin 27/02/2025 tarih ve E:2024/2272 K:2025/485 sayılı kararı ile de, yapı kayıt belgesinin iptaline karşı açılan davada davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verildiğinden İstanbul 7. İdare Mahkemesinin 05/06/2024 tarih ve E:2023/1709, K:2024/1136 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulüne, anılan kararın kaldırılmasına, davanın reddine karar verildiği, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulduğu, bu kararın temyiz edilmesi üzerine dosyanın Danıştay Dördüncü Dairesinin 2025/2467 sayılı dosyasında derdest olduğu,

9- Davacı tarafından İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdare Dava Dairesinin 21/01/20255 tarih ve E:2024/2685 K:2025/203 sayılı kararının kanun yararına temyiz edilmesi talebiyle Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren dilekçe üzerine yapılan başvuru Danıştay Başsavcılığınca temyizen incelenerek bozulması 2577 sayılı Kanunun 51. maddesi uyarınca talep edildiği, anlaşılmaktadır.

İLGİLİ MEVZUAT:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7. maddesinde, "Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyumsuzluklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyumsuzluklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

3. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanununda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün sonra işlemeye başlar.

4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz." hükümlerine, 8. maddesinin 1. fıkrasında da, "Süreler, tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar." hükmüne yer

verilmiştir.

2577 sayılı Kanununun 5. maddesinde;

"1. Her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava açılabilir.

2. Birden fazla şahsın müşterek dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir" hükmüne;

"Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme" başlıklı 14. maddesinin (g) bendinde, dilekçelerin 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıklarının inceleneceği hükmüne, 15. maddesinin (d) bendinde; 14. maddenin 3. fıkrasının (g) bendinde yazılı halde otuz gün içinde 3. ve 5. maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak üzere dilekçelerin reddine karar verileceği kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan, 2577 sayılı Kanunun 51. maddesinde ise "İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. **Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.**

Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır." kuralına yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

İstanbul Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün dava konusu 02.03.2023 tarih ve 5849859 sayılı işleminin parsel malikine **31/03/2023 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine**, davacı tarafından **09/05/2023 tarihinde** İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdare Dava Dairesince 04/01/2019 tarih ve V5MCJ165 belge numaralı yapı kayıt belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlem ile İstanbul Valiliğinin 6582906 sayılı işlemi ve Beşiktaş Belediye Başkanlığınca tanzim edilen 0049 sayılı yapı tatil tutanağının iptali istemiyle İstanbul 7. İdare Mahkemesinde açılan davada 13/07/2023 tarih ve E:2023/1150 K:2023/1720 sayılı kararı ile yapı kayıt belgesine ilişkin ayrı yapı tatil tutanağına karşı ayrı bir dilekçeyle dava açılması gerektiği gerekçesiyle dilekçenin reddine karar verilmiştir. Sözü edilen dilekçe ret kararı üzerine de 26/07/2023'de yenilenen dilekçeyle görülmekte olan dava açılmıştır. Bu itibarla davacı tarafından, 2577 sayılı Yasanın 7 ve 8. maddelerinde öngörülen yasal dava açma süresi içinde (60 gün) İstanbul 7. İdare Mahkemesinde E:2023/1150 sayılı dosyasında açılan dava tarihinin esas alınması gerekirken sözü edilen dosyada verilen dilekçe ret kararı üzerine hatalı olarak ikinci kez açılan davanın dava açma tarihi (**26/07/2023**) esas alınarak davanın süre aşımı nedeniyle reddi yolunda verilen kararda hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. Danıştay Başsavcılığının kanun yararına temyiz isteminin **KABULÜNE**,

2. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdare Dava Dairesinin 21/01/20255 tarih ve E:2024/2685 K:2025/203 sayılı kararının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca, **hükümün hukuki sonuçlarına etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA**,

3. Kararın birer örneğinin taraflara ve Danıştay Başsavcılığına gönderilmesine ve bu kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasına, 22/06/2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.